

ajuns să resimți într-un spectacol chevioan măcar tendința de a se apropia de înălțimea acestei exigențe, pentru ca îngăduința, în prețuirea spectacolului, să fie legitimată. Este cazul cinstitului efort al echipei Teatrului Maghiar de Stat din Cluj și a regizorului său, Szabo Jozsef. Dincolo de o seamă de aspecte care nu pot fi privite fără reticențe (dintre acestea, flagrant păgubitoare ne apare traducerea ideii de destrămare a universului uman al comediei, printr-o destrămare, imprecizie, neîncheiere parcă a vieții scenice) e limpede că *Livada cu vișini* lucrată de ei, e marcată de înțelegerea tonalității de ansamblu pe care o reclamă și de înțelegerea tipologic semnificativă a lumii și problemelor ce înfățișează. Notăm astfel: extremele marginale care încadrează istoricește metafora „livezii”. De o parte Firs (ecoul neputincios răzvrătit al nostalgiilor feudale, orbecând și obstaculind, într-o continuă și senilă bodogăneală, apoi părâsind, într-o stingere neluată în seamă de nimeni, scena vieții și a istoriei). Andrasi Marton face în Firs, pe aceste date, o compoziție remarcabilă. De altă parte, Trofimov, visul unei „livezi viitoare”, inundată de lumină și bucurind cu lumina ei întreg pământul. Hejja Sandor n-a atras, din păcate, asupra-și, în afară de tineretea proprie, atenția cuvenită unei poziții polare, de perspectivă a înnoirii istorice, în raport cu perspectiva vetustului iremediabil, încarnat de Firs. Intre aceste extreme, roiesc nuanțele „vremii”: luciditatea practic-butucănoasă (s-ar fi cuvenit, oarecum, și tincturată de un ascuns fior de culpabilitate) a lui Lopahin (Vadasz Zoltan); deznădăcinarea, înșelându-se pe sine cu falsa satisfacție a tuturor drumurilor și tuturor orizonturilor, pe care Vitalyos Ildiko o desenează cu făcut aplomb, interpretînd pe Șarlotta Ivanovna; apoi Ania, inconștiența ingenuă, cu ofeliana candoare, jucată de Anna Szeles; inconștiența parazită-estetizantă a lui Gaiev, „lucrată” comportamental de Horvath Bela, poate prea în litera indicațiilor lui Cehov, de aceea, parcă, mecanizat în gest caricatural; înșfîșit, culminînd, Ranievskaja — inconștiența capricios mulată pe o largă și revărsată gamă de disponibilități afective, trăindu-și cu eleganță vaporosă și cu jucăușă prestanță, în același timp, amurgul epocii sale, în încarnarea actriței de mari resurse, Bisztrai Maria. În jurul personajului ei, Bisztrai Maria a știut să atragă, ca în jurul unui focar, celelalte figuri și „trimiteri” ale comediei, cărora au știut, la rîndul lor, să le dea o policromă diversitate: Krasnai Paula, Biro Levente, Köllő Bela, Borbath Julia etc.

Nu este *Livada...* ideală, desigur. Poate e și mult pină la ea. E, totuși, o versiune care cinstește prin încumetare și vădit simț de răspundere echipa Teatrului Maghiar de Stat din Cluj și osîrdia lui spre virfurile poeziei teatrale.

Fl. T.

Teatrul A. Davila din Pitești

• VIFORNIȚA

de Leonid Leonov

• 104 PAGINI DESPRE DRAGOSTE

de Eduard Radzinski

Bine cunoscut la noi ca prozator și autor al pieselor *Invasia*, *Un om obișnuit*, *Caleașca de aur*, Leonid Leonov și-a marcat prin intermediul teatrului din Pitești prezența în Festivalul Dramaturgiei ruse și sovietice cu una dintre cele mai frumoase și mai tulburătoare pagini din opera sa: *Vifornița*. Mișcată de eroi exemplari, bogată în situații tari, în care frumosul și abjectul se înfruntă dur și pătimaș, cu o substanță dramatică de profunde sensuri umane și semnificații politice ce nu-și pierd actualitatea, *Vifornița* (scrisă în 1938) este o dramă aspră și viguroasă.

Zilele și orele exaltării festive din preajma Anului Nou, sînt, pentru eroii *Viforniței*, zile și ore ale unor mari confruntări și explozii în conștiințe. Clipa viforniței de afară și a înnoirii anului devine simbolic clipa viforniței din sufletele oamenilor și a înnoirilor din cugete. Pentru frații Sirovarov, Stepan și Profiri, ca și pentru membrii familiilor lor, care au pățimit mulți ani în minciună și incertitudini, a sosit, în sfîrșit, clipa adevărului: Stepan Sirovarov își îndemnează frațele să fugă în străinătate; s-a însurat cu nevasta acestuia, silind-o să ascundă adevărul și să spună tuturor că Profiri a murit. Prin falsificarea adevărului, Stepan ajunge să-și creeze o platformă politică și, prin tot soiul de matrapazfleciri, una socială importantă. Sub aparența lui principală, el este în fond, un ticălos ipocrit și un demagog, iar prin ultimul său gest — otrăvirea lui Lopotuhin — chiar un criminal. Revenirea lui Profiri și momentul confruntării dintre cei doi frați, smulg vălul care acoperea universul abject și obscur al lui Stepan, cu cugetul lui sfîșiat de temeri și trădări, cu atitudinea lui antisocială și antiumană. Profiri a plătit un preț mare și greu înstrăinării sale; a trebuit să înfrunte toate riscurile pentru a veni să moară pe pământul patriei, să-și „culce capul în zăpada Rusiei”.

Privită din perspectiva acestui destin amar, *Vifornița* dobîndește un profund și înfiorat sens patriotic. Leonov vorbește aici despre puterea omului de a-și alege și de a-și de-

termina singur drumul în viață, despre datoria omului față de țară și societate. Prezența în cadrul conflictului și mai ales contribuția pe care o aduc în deznodământul dramei chipurile luminoase și întregi ale bătrînilor comuniști, Protasov și Marfa Kasianovna, participanți la înfăptuirea Marii Revoluții, animați, în continuare, de înalte sentimente și idealuri; ca și inimile simple, mari și curate, ale colhoznicilor Lizaveta, Sarpion și Ivan Tiotkin, exprimă credința în om, în generozitatea omenească, ideea solidarității întru frumusețe și omenie a celor ce păstrează neîntinate în sufletele lor, flacăra revoluției și idealul umanist. Iar personajele tinere din piesa lui Leonov vizează și ele categorii diverse și opuse ale noii generații. Tipuri ca Zoia sau Madalîi Niazmetov dezvăluie identitatea celor drepti și curajoși care urăsc compromisul și aspiră la fericire printr-o viață trăită în cinste și adevăr; în timp ce Serioja Sabrin ne duce cu gândul la pătura lașilor, a celor ce-și vor plia în viitor conștiința și sentimentele după interese meschine.

Structurată, așadar, pe trei registre, corespunzînd fiecare cite unei generații, *Vișornîța*, ca și celelalte opere ale lui Leonov profund angajate, combute cu patos partinic, cu vibrație tragică și căldura convingerii dezertarea omului din fața îndatoririlor civice și morale. Dialogul puternic și dens despre inechitate și lipsă de demnitate umană, despre ce înseamnă un act moral în societatea socialistă, culminează cu ideea că nimic nu se poate clădi pe egoism și minciună, pe rapacitate și crimă, că întotdeauna vine o clipă în care iubirea, suferințele și generozitatea celor mulți creează virtuțile unei adevărate etici.

Montarea acestei frumoase dar și dificile partituri a fost incredințată regizorului Dan Nasta, asupra căruia Teatrul din Pitești exercită de la o vreme încoace o statornică atracție. Experiența profesională și rigoarea intelectuală a lui Dan Nasta și-au pus în oarecare măsură amprenta și asupra acestui spectacol. Sobrietatea și dramatismul reținut, discreția în efuziunile lirice, tendința spre o considerabilă varietate de tipuri, dar și spre un joc cit mai firesc și sincer, pledează în favoarea regizorului. Cîteva momente se impun: evoluția explozivă, plină de culoare, de viață și pitoresc a colhoznicilor, intervențiile comice, dure și umane totodată, ale Lizavetei (întruchipată cu dezinvoltură de Julieta Strimbeanu) și mai ales chipul și evoluția lui Lopotuhin, expresia plină de măreție tragică, cu aură dostoevskiană, a descoperirii morale a acestuia, pe care Dem Niculescu le-a dezvoltat cu personalitate și fior. Două exemple care vorbesc despre înțelegerea justă și profundă a specificului textului lui Leonov, despre capacitatea de a întruchipa plastic și teatral imaginea literară.

Dar acestea și încă alte (puține) asemenea momente nu au fost în stare să înălțare senzația de neîmplinire pe care o lasă

Constantin Zărnescu (Stepan Strovorov) și Angela Radoslavescu (Katerina) în „Vișornîța” de Leonid Leonov

spectacolul în ansamblul său, în ceea ce privește latura majoră a conflictului piesei și mai ales dezvăluirea problematicii sale largi și complexe, cu adincimile ei psihologice, cu vastele ei generalizări filozofice. Ceea ce n-a izbutit să facă în cazul de față regizorul este intuiția dimensiunii pe care o dobîndesc, dincolo de aspectul lor uman, cotidian, personajele Stepan și Profiri, Marfa Kasianovna și Protasov. Prin expresia acestor personaje nu trece, la diapazonul înalt și incandescent propus de Leonov, curentul forței sociale pe care o reprezintă. Se bănuie în spațiile interpretării date de Constantin Zărnescu (Stepan) și Cornel Poenaru (Profiri) o muncă asiduă care nu trece însă dincolo de linearitate și viziune simplistă în înfățișarea imaginilor acestor doi poli ai conflictului.

Se știe că trupa din Pitești nu are actori și, mai ales, actrițe în vîrstă. De aceea, am urmărit cu multă atenție și interes efortul depus de Ileana Zărnescu pentru a da viabilitate unei partituri atît de dificile ca aceea a Marfei Kasianovna. Așa cum își joacă Ileana Zărnescu rolul, în tonalitate minoră, puțin cam monoton și cam școlărește, personajul nu atinge personalitatea și viigoarea, valoarea simbolică a unui om care a trecut prin focul Marii Revoluții. Ion Foța a fost un Protasov cald și uman; dar nici personajul întruchipat de el nu atinge dimensiunile simbolice ale funcției pe care o are acesta în cadrul dezbaterii din piesa lui Leonov. În ciuda distribuirii unor actori de mare talent, ca Vistrian Roman (Serioja), Sorin Zavulovic (Madalîi Niazmetov), reprezentția piteșteană nu mi s-a părut că izbuțește să impună cu greutate, suficient de convingător, la tensiunea și proporțiile dez-

baterii, imaginea și mai ales problematica tinerilor eroi ai *Vișornței*.

Desigur condițiile improprii în care-și desfășoară în prezent munca echipa din Pitești explică, în bună parte, neîmplinirile acestei montări. Ele nu pot explica însă, un decor atât de urit și șters de semnificații cum este cel semnat de Beatrice Perisianu.

Nu-i vorba aici despre o nouă cronică. Povestea simplă și duioasă, veselă și tristă a dragostei dintre Natașa și Evdokimov e bine cunoscută publicului și cititorilor noștri. Vreme de vreo șapte stagioni, piesa lui Radzinski a făcut ocolul multor scene din țară și și-a jucat cu succes, în săli pline, rolul de mesager delicat al iubirii care-l înalță pe om, al omeniei și generozității. Iar despre premiera de la Pitești cu această piesă, petrecută acum un an și mai bine, se poate afla, chiar din paginile revistei noastre că ea a întrunit toate sufragiile, că romanticismul și puritatea, problematica delicată și complexă a eroilor lui Radzinski s-au acordat foarte bine cu posibilitățile de interpretare ale trupelor piteștene, cu încărcătura ei de tinerețe și lirism.

Menținerea nealterată a spectacolului, îmbogățirea lui pe parcursul reprezentării, iată ceea ce vrem să semnalăm acum. Programată alături de *Vișornța* lui Leonid Leonov, în zilele Festivalului dramaturgiei ruse și sovietice, și în ciuda faptului că s-a desfășurat pe o scenă împrumutată (la Casa de cultură a orașului), vechea montare piteșteană ne-a oferit o plăcută surpriză. Ea și-a păstrat

Vistran Roman (Evdokimov), Petre Dumitrescu (Vladik), Alex. Morariu (Felix) și Angela Radoslavescu (Natașa) în „104 pagini despre dragoste“ de Eduard Radzinski

până azi o admirabilă prospețime, virtuți de spectacol „în premieră“. Cred că meritul aparține în primul rând regizorului Mihai Radoslavescu. El a fixat inițial, foarte precis, limpede și simplu, fără „efecte de suprafață“ ideea și sensul superior pe care le încorporează întimplările, aparent cotidiene. El a vegheat, apoi, de-a lungul tuturor reprezentărilor, du toți interpreții să respecte însușirile esențiale ale montării: trăirea autentică, la diapazon înalt, a sentimentelor umane, lirismul dens, emoția filtrată cu măsură și delicatețe.

Privind actorii — și pe cei care au susținut cele două partituri principale, Angela Radoslavescu și Vistran Roman și pe cei care au avut de înfrunțat personaje de mai mică importanță: Petre Dumitrescu, Alex Morariu, Riccardo Colberti, Vasile Pupeza, Cornel Poenaru, Maria Raicu, Petre Dimuliu, Marin Alexandrescu — mi-am zis că toți lor, actorilor, trebuie să le fim recunoscători pentru că au păstrat și au dezvăluit cu atâta credință și dăruire viața și adevărul piesei și al eroilor ei.

V. D.

Teatrul Dramatic din Brașov

CASA ASTA VECHE ȘI DRAGĂ

de Alexei Arbuzov

Numele lui Alexei Arbuzov este, dintre scriitorii de teatru contemporani din Uniunea Sovietică, poate, cel mai familiar și publicului nostru, precum pare că este și celui din Moscova sau Leningrad. Lucrările lui se bucură de o îmbrățișare unanim încrezătoare și caldă. Aceasta, neîndoios, pentru că în genere ele ating și mișcă straturile mai gingașe și mai fragile ale sensibilității spectatorului, pentru că stîrnesc cu precădere zonele de interes ale intimității lui. Moralist și, firește, zugrav de moravuri, Alexei Arbuzov strunește în scrisul său, cu predilecție, coarda lirică, și o lasă să vibreze vătuț, ferită de accente dure, chiar dacă, prin natura ei, materia dramatică și structurile umane pe care le sondează solicită o tratare satirică. Cuvîntul lui, vădit dornic a nu brusca sau răni susceptibilitățile omului din stal, nu are decât tonul mai sus de dojana tandră și de umorul șăgalnic și generos cu voia bună și zîmbetul, ocolește maliția groasă a caricaturii ori asprimea sau răceala sentimentelor fără întoarcere împovăratore. Alexei Arbuzov mîngîie fondul bun al omului, atunci cînd îl surprinde în pas greșit, înțelege com-